

Marie Elmegaard og Katja Gottlieb

HVIS VI RYKKER GODT SAMMEN ...

ELEVOPGAVER

ET UNDERVISNINGSMATERIALE TIL GADENS STEMME

OPGAVE 1

INDENFOR OG UDENFOR

Maleriet *Indenfor og udenfor* er malet af den danske kunstner Storm P. i 1938.

Opgaver i grupper:

Se på billedet. Hvad forestiller det?

Hvem er indenfor, og hvem er udenfor?

Hvad vil det sige at være udenfor?

Og hvad betyder talemåden: At være indenfor i varmen?

Hvis I får at vide, at den store bygning til venstre i billedet er et sindssygehospital, og menneskerne i gården er indlagt, hvilken betydning får det så at være *indenfor* og *udenfor*?

Find tre situationer, der foregår inden for muren, som er identiske med scener, som foregår uden for murene. Hvad siger billedet om vores normalitetsbegreb?

OPGAVE 2

STORM P. OG VAGABONDERNE

Storm P. brugte ofte vagabonden som figur i sine tegninger. Han lod dem kommentere på den almindelige borgeres liv og lod dem komme til orde. Indimellem var hans vagabonder en skarp kommentar til samfundet, indimellem var de hyggelige figurer, der kommenterede på almindelige hverdagsbegivenheder.

Opgaver i grupper:

Undersøg ved hjælp af internettet Storm P. 10-15 minutter.

Vælg i gruppen en tegning, en tekst eller et maleri af ham, som skal præsenteres for klassen.

Kopier det ind i en padlet, så det kommer op på tavlen. Skriv stikord til billedet. Hvad viser billedet? Og hvorfor har I valgt det?

Undersøg begreberne:

Satire

Ironi

Humor

Saml op i klassen.

Hvilken form for humor benyttede Storm P. sig af?

Hvordan adskiller Storm P.'s humor sig fra den humor, vi bruger i dag?

Hvordan ligner hans humor nutidens?

Og er det ok at bruge nogle af samfundets udsatte i vittighedstegninger?

Hvorfor/hvorfor ikke?

OPGAVE 3

HVIS BARE VI RYKKER GODT SAMMEN ...

Bare rolig, hr. – bliv bare siddende, der er magelig puds til os begge to, når bare vi sidder os godt sammen. 1943.

Robert Storm Petersen levede fra 1882-1949. Han virkede altså som kunstner i en tid, der var præget af krig og krise. Læs om mellemkrigstiden. Det kan du gøre på internettet eller i din historiebog. Hvad kendetegner mellemkrigstiden? Saml op i klassen.

Hvad vil Storm P. sige med vittighedstegningen? Synes du, det lykkes?

Se musikvideoen "Landet" med den danske kunstner Marie Key. Den kan findes på YouTube. Find evt. teksten på nettet.

Hvad siger Marie Key om vores tid i teksten? Sammenhold den med Storm P.'s tegning ovenfor. Se også på fotografiet af bænken på forsiden.

OPGAVE 4

MANDEN PÅ RISTEN

Michael Carr, komponist
Aage Steffensen, tekst
1936

Her står jeg hver aften på "risten",
mens jeg kigger på Vesterbro.
Jeg nyder det flammende neonlys,
uden ophold fra seks til to.
Jeg har det omtrent som de rige,
jeg er hver nat på "restaurant".
Man godt på en måde kan sige,
at jeg er såd'n en slags "gourmand".
Jeg har med de ædlere dele
ej vrøvl som en anden grosser'.
Min mave kan tåle det hele
og lidt til og meget mer'.
Jeg napper "fasanen" i flugten
efter "bøffen", min yndlingsret,
jeg får aldrig andet end lugten,
men af den kan man godt bli' mæt.
Mens de derinde nedsvælger bourgogne
og bordeaux,
blir jeg beruset af duften fra Vesterbro.

Jeg skal ikke stille i smoking
så jeg ka' vær' lige glad
jeg har aldrig vrøvl med tjeneren
hver gang jeg har bestilt lidt mad
for mig er der ingen der bukker
drikkepengene sparer jeg
om osse derinde de lukker
ja så rager det ikke mig
jeg har ingen små kontroverser
om elskov, for jeg vil ha fred
jeg slæber ej damer i Nertzer
og hermelinspelse med
en schlager jeg hører på risten
der er piger i Singapore

jeg kender dog ej komponisten
det kan han vær' lykkelig for
men når så Schubert i øret sig lister kan i tro
så vågner Jensen på risten på Vesterbro.

I går fik vi lam i asparges
om det smagte det ikke ordet
et eventyr var osse ribbenstegen
indirekte fra varme bordet
det ville ha glædet Johansen
i december han skred gedulgt
han misted en dag lugtesansen
og så ebbet han ud af sult,
jeg sad der ved selve lejet
den aften da feberen kom
skønt han havde 47.11
så lå han og talte om
de dejlige nætter på risten,
nå men sådan er livets gang
en skønne dag udløber fristen
og man synger sin sidste sang
nu gad jeg vide om risten ved Himmeriges
kro
kan være bedre end risten på Vesterbro.

OPGAVE 4

MANDEN PÅ RISTEN

Ordforklaringer

Risten – en rist i fortorvet.

Gourmand – person, der holder af at spise meget mad.

Grosserer – handelsmand/en, der ejer en handelsvirksomhed.

Bourgogne og bordeaux – Franske vine.

Kontroverser – skænderier.

Nertzer og hermelinspelse – dyre pelse.

Schlager – gammel betegnelse for et hit (musik).

Schubert – Østrigsk komponist.

Gedulgt – i hemmelighed/her ubemærket.

Ebbe ud – dø langsomt.

Opgaver

Rollelæsning i grupper på fire.

Læs hver strofe af teksten igennem, og forklar hinanden, hvad teksten handler om.

Elev 1 – læser fire-fem linjer højt.

Elev 2 – genfortæller.

Elev 3 – giver en overskrift.

Elev 4 – skriver overskriften ned.

Byt, så alle kommer gennem de forskellige roller.

OPGAVE 5

MANDEN PÅ RISTEN FORTSAT

Saml i fællesskab op på arbejdet med "Manden på risten". . Hvad handlede teksten om? Synes I, det passer på at være udsat den dag i dag?

Opgave

To og to skal I nu lave en illustration, der tager udgangspunkt i Storm P. og "Manden på risten". I må selv bestemme, hvordan I arbejder. I må tegne, lave en collage, bruge billedbehandlingsprogram mv. Jeres illustration skal tage udgangspunkt i:

Indenfor/Udenfor

I skal bagefter også lave en billedtekst. Illustration og tekst skal præsenteres for klassen og efterfølgende hænges op. Tal evt. med skolebiblioteket eller jeres lokale bibliotek om at få lov til at udstille dem.

OPGAVE 6

HUN DUEDE IKKE

Din lærer læser nu et eventyr af H.C. Andersen højt for dig. Følg med i teksten.

Byfogden stod ved det aabne Vindue; han var i Mansket-Skjorte, med Brystnaal i Kalvekrydset og overordenlig vel barberet, selvgjort Arbeide; dog var han kommet til at give sig et lille Snit, men hen over det sad en Lap Avis-Papir.

"Hør, du Lille!" raabte han.

Og den Lille var ingen anden end Vaskerkonens Søn, der netop gik forbi og ærbødig tog sin Kasket af; den var knækket i Skyggen og indrettet til at putte i Lommen. I de fattige, men rene og særdeles vel lappede Klæder og med svære Træskoe, stod Drengen ærbødig, som var det for Kongen selv han stod.

"Du er en god Dreng!" sagde Byfogden, "Du er en høflig Dreng! din Moder skyller vel Tøi nede ved Aaen; der skal Du ned med det, Du har i Lommen. Det er en slem Ting med din Moder! hvormeget har Du der?"

"En halv Pægel!" sagde Drengen med forskrækket, halv sagte Stemme.

"Og imorges fik hun det samme!" vedblev Manden.

"Nei, igaar var det!" svarede Drengen.

"To halve gjør en heel! - Hun duer ikke! Det er sørgeligt med den Klasse af Folket! Siig til din Moder, at hun skulde skamme sig! og bliv aldrig Du en Drukkenboldt, men det bliver Du nok! - Stakkels Barn! - Gaa nu!"

Og Drengen gik; Kasketten beholdt han i Haanden, og Vinden blæste paa hans gule Haar, saa at det reiste sig i lange Totter. Han gik om af Gaden, ind i Gyden, ned til Aaen, hvor Moderen stod ude i Vandet ved Toestolen og slog med Tærskelen paa det svære Linned. Der var Strømning i Vandet, thi Vandmøllens Sluser vare oppe, Lagenet drev for Strømmen og var nær ved at rive Toestolen om; Vaskerkonen maatte holde imod.

"Jeg er nær ved at seile!" sagde hun, "det er godt, at Du kommer, for jeg kan trænge til at faae lidt Hjelp paa Kræfterne! det er koldt herude i Vandet; i sex Timer har jeg staaet her. Har Du Noget til Mig?"

Drengen tog Flasken frem, og Moderen satte den for Munden og drak en Slurk.

"O, hvor det gjør godt! hvor det varmer! det er ligesaa godt som varm Mad, og det er ikke saa dyrt! drik, min Dreng! Du seer saa bleg ud, Du fryser i de tynde Klæder! det er jo ogsaa Efteraar. Hu! Vandet er koldt! bare jeg ikke bliver syg! men det gjør jeg ikke! giv mig en Taar endnu og drik ogsaa Du, men kun en lille Draabe, Du maa ikke vænne Dig til det, mit stakkels fattige Barn!"

Og hun gik om Broen, hvor Drengen stod, og traadte op paa Land; Vandet drev fra Sivmatten, hun havde om Livet, Vandet flød fra hendes Skjørt.

"Jeg slider og slæber, saa Blodet er færdigt at springe mig ud af mine Neglerødder! men det er det samme, naar jeg kun hæderlig kan faae dig frem, mit søde Barn!"

I det Samme kom en noget ældre Kone, fattig i Klæder og Skind, halt paa det ene Been og med en mægtig stor forloraen Krølle ud over det ene Øie, det skulde skjules af Krøllen, men den gjorde Skavanken mere kjendelig. Det var en Veninde af Vaskerkonen, "Halte-Maren med Krøllen," kaldte Naboerne hende.

"Stakkelt, hvor Du slider og slæber og staaer i det kolde Vand! Du kan nok trænge til Lidt at varmes ved, og dog har man ondt af den Draabe, Du faaer!" - og nu var snart hele Byfogdens Tale til Drengen bragt Vaskerkonen; for Maren havde hørt det Hele, og

det havde ærgret hende, at han talte saaledes til Barnet om dets egen Moder og om den Draabe, hun tog, lige i det Byfogden gjorde stort Middags-Collats med Viin i flaskeviis! "fine Vine og stærke Vine! lidt over Tørsten hos Mange! men det kalder man ikke at drikke! de due, men Du duer ikke!"

"Saa han har talt til Dig, Barn!" sagde Vaskerkonen, og hendes Læber bevægede sig zittrende: "Du har en Moder, der duer ikke! maaskee har han Ret! men til Barnet skulde han ikke sige det! dog, fra det Huus kommer Meget over mig!"

"I har jo tjent der i Gaarde, da Byfogdens Forældre levede og boede der; det er mange Aar siden! Der er spist mange Skjepper Salt siden den Tid, saa man nok kan tørste!" og Maren loe. "Der er stor Middag i Dag hos Byfogden, den skulde have været sagt af, men nu blev det dem for silde, og Maden var lavet. Jeg har det fra Gaardskarlen. Der er for en Timestid siden kommet Brev om, at den yngre Broder er død i Kjøbenhavn."

"Død!" udbrød Vaskerkonen og blev liigbleg.

"Th dog!" sagde Konen; "tager I Jer det saa nær! naa, I kjendte ham, fra I tjente der i Huset."

"Er han død! han var det bedste, det meest velsignede Menneske! vor Herre faaer ikke Mange, som ham!" og Taarerne løb hende ned ad Kinderne. "O, min Gud! det gaaer rundt med mig! det er, fordi jeg drak Flasken ud! jeg har ikke kunnet taale det! jeg føler mig saa ilde!" - og hun holdt sig op til Plankeværket.

"Herre Gud, I er ganske daarlig, Moer!" sagde Konen. "See dog til, det kan gaae over! - nei, I er rigtig syg! det er bedst, jeg faaer Jer hjem!"

"Men Tøiet der!"

"Det skal jeg nok tage mig af! tag mig under Armen! Drengen kan blive her og passe paa saa længe, saa skal jeg komme og vaske Resten; det er en lille Klat kun!"

Og Fødderne vaklede under Vaskerkonen.

"Jeg har staaet for længe i det kolde Vand! jeg har ikke siden imorges faaet Vaadt eller Tørt! jeg har Feber i Kroppen! O Herre Jesus! hjælp mig hjem! mit stakkels Barn!" - og hun græd.

Drengen græd og sad snart ene ved Aaen ved det vaade Tøi. De to Koner gik langsomt, Vaskerkonen vaklende, op ad Gyden, om ad Gaden, forbi Byfogdens Gaard, og netop udenfor den sank hun om paa Brostenene. Folk samlede sig.

Halte-Maren løb ind i Gaarden om Hjelp. Byfogden med sine Gjester saae ud ad Vinduerne.

"Det er Vaskerkonen!" sagde han, "hun har faaet lidt over Tørsten; hun duer ikke! det er Skade for den kjønne Dreng, hun har. Jeg har sandelig Godhed for Barnet. Moderen duer ikke!"

Og hun blev bragt til sig selv igjen og ledet til sit fattige Hjem, hvor hun kom i Seng. En Skaal varmt Øl med Smør og Sukker gik den skikkelige Maren at lave, det var den Medicin hun troede var den bedste, og saa gik hun til Skyllestedet, skyllede meget daarligt, men velmeent, trak egentlig kun det vaade Tøi i Land og fik det i en Kasse.

Ved Aften sad hun i den fattige Stue hos Vaskerkonen. Et Par brunede Kartofler og et deiligt fedt Stykke Skinke havde hun faaet hos Byfogdens Kokkepige til den Syge, det nød Drengen og Maren godt af; den Syge glædede sig ved Lugten, den var saa nærende, sagde hun.

Og Drengen kom tilsengs, den selvsamme, i hvilken Moderen laae, men han havde sin Plads paatværs ved Fødderne med et gammelt Gulvtæppe over sig, syet sammen af blaa og røde Strimler.

Og det var lidt bedre med Vaskerkonen; det varme Øl havde styrket hende, og Lugten af den fine Mad gjorde godt.

"Tak, du gode Sjæl!" sagde hun til Maren, "Alt vil jeg ogsaa sige Dig, naar Drengen sover! jeg troer allerede, han gjør det! hvor sød og velsignet seer han ud! med de lukkede Øine! han veed ikke, hvorledes hans Moder har det. Vor Herre lade ham aldrig prøve det! - Jeg

tjente hos Kammeraadens, Byfogdens Forældre, saa traf det sig, at den yngste af Sønnerne kom hjem, Studenten; dengang var jeg ung, vild og gal, men skikkelig, det tør jeg sige for Guds Ansigt!" saagde Vaskerkonen, - "Studenten var saa lystig og glad, saa velsignet! hver Bloddraabe i ham var retskaffen og god! bedre Menneske har der ikke været paa Jorden. Han var Søn i Huset, og jeg kun Tjenestepige, men vi bleve Kjærestefolk, i Tugt og Ære! et Kys er dog ikke Synd, naar man rigtig holder af hinanden. Og han sagde det til sin Moder; hun var som vor Herre for ham her paa Jorden! og hun var saa klog, kjærlig og elskelig! - Han reiste bort, og sin Guldring satte han paa min Finger. Da han vel var borte, kaldte min Madmoder mig ind for sig; alvorlig og dog saa mild stod hun, talte, som vor Herre vilde kunne det; hun klarede for mig Afstanden i Aand og Sandhed imellem ham og mig. "Nu seer han paa, hvor godt Du seer ud, men Udseendet vil gaae bort! Du er ikke oplært som han, I naae ikke op til hinanden i Aandens Rige, og deri ligger Ulykken. Jeg agter den Fattige, sagde hun, hos Gud kan han maaskee faae en høiere Plads, end mange Rige, men man maa ikke paa Jorden gaae over i et galt Spor, naar man kjører fremad, ellers vælter Vognen og I To ville vælte! Jeg veed, at en brav Mand, en Haandværksmand har friet til Dig, det er Erik Handskemager, han er Enkemand, har ingen Børn, staaer sig godt, tænk derover!" Hvert Ord, hun sagde, var som Knive gjennem mit Hjerte, men Konen havde Ret! og det knugede mig og tyngede mig! - jeg kyssede hendes Haand og græd mine salte Taarer, og det endnu mere, da jeg kom ind i mit Kammer og lagde mig over min Seng. Det var en tung Nat, som fulgte, vor Herre veed, hvad jeg led og stred. Saa gik jeg om Søndagen til Herrens Bord, for at faae Lys i mig. Da var det ligesom en Tilskikkelse: idet jeg gik ud af Kirken, mødte jeg Erik Handskemager. Saa var der ikke længer nogen Tvivl i mit Sind, vi passede for hinanden i Stilling og Vilkaar, ja, han var endogsaa en velhavende Mand! og saa gik jeg lige hen til ham, tog hans Haand og sagde: er dine Tanker endnu til mig? - Ja evig og altid! sagde han. - Vil Du have en Pige, der agter og ærer Dig, men ikke holder af Dig, men det kan vel komme! - Det vil komme! sagde han, og saa gav vi hinanden Haanden. Jeg gik hjem til min Madmoder; Guldringen, som Sønnen havde givet mig, bar jeg paa mit bare Bryst, jeg kunde ikke sætte den paa min Finger ved Dagen, men kun hver Aften, naar jeg lagde mig i min Seng. Jeg kyssede Ringen, saa at min Mund blødte ved det, og saa gav jeg den til min Madmoder, og sagde, at i næste Uge vilde der blive lyst fra Prædikestolen for mig og Handskemageren. Saa tog min Madmoder mig i sine Arme og kyssede mig - hun sagde ikke, at jeg ikke duede, men den Gang var jeg maaskee ogsaa bedre, skjøndt jeg ikke endnu havde prøvet saa megen Verdens Modgang. Og saa stod Brylluppet ved Kyndelmisse; og det første Aar gik godt, vi holdt Svend og Dreng og Du, Maren, tjente os."

"O, I var en velsignet Madmoder!" sagde Maren, "aldrig glemmer jeg, hvor mild I og Jer Mand var!"

"Det var i de gode Aar, Du var hos os! - Børn havde vi da ikke. - Studenten saae jeg aldrig! - Jo, jeg saae ham, men han saae ikke mig! han kom her til sin Moders Begravelse. Jeg saae ham staae ved Graven, han var saa kridhvid og saa bedrøvet, men det var for Moderens Skyld. Da siden Faderen døde, var han i fremmede Lande og kom ikke her og har ikke heller senere været her. Aldrig giftede han sig, veed jeg; - han var nok Procurator! - mig huskede han ikke, og om han havde seet mig, saa havde han dog vist ikke kjendt mig igjen, saa fæl jeg seer ud. Og det er jo ogsaa meget godt!"

Og hun talte om sine Prøvelsers tunge Dage, hvorledes Ulykken ligesom væltede ind paa dem. De eiede fem hundrede Rigsdaler, og da der i Gaden var et Huus at faae for to hundrede, og det vilde betale sig at faae det revet ned og bygge et nyt, saa blev Huset kjøbt. Murer og Tømrer gjorde Overslag, at det videre vilde koste ti hundrede og tyve. Credit havde Erik Handskemager, Pengene fik han til Laans fra Kjøbenhavn, men Skipperen, der skulde bringe dem, forliste og Pengene med.

"Da var det, jeg fødte min velsignede Dreng, som her sover. - Fader faldt i en svær, langvarig Sygdom; i tre Fjerdingaar maatte jeg klæde ham af og paa. Det gik reent tilbage for

os, vi laante og laante: alt vort Tøi gik, og Fader døde fra os! - Jeg har slidt og slæbt, stridt og stræbt for Barnets Skyld, vasket Trapper, vasket Linned, grovt og fiint, men jeg skal ikke have det bedre, vil vor Herre! men han løser nok op for mig og sørger for Drengen."

Og saa sov hun.

Ud paa Morgenens følte hun sig styrket og stærk nok, som hun troede, til igjen at gaae til sit Arbeide. Hun var netop kommet ud i det kolde Vand, da greb hende en Rystelse, en Afmagt; krampagtigt tog hun for sig med Haanden, gjorde et Skridt opad og faldt om. Hovedet laae paa det tørre Land, men Fødderne ude i Aaen, hendes Træskoe, som hun havde staaet med paa Bunden, - i hver af dem var der en Visk Halm - drev paa Strømmen; her blev hun fundet af Maren, der kom med Kaffe.

Fra Byfogden havde der hjemme været Bud, at hun strax maatte møde hos ham, han havde Noget at sige hende. Det var for seent. En Barbeer blev hentet til Aareladning; Vaskerkonen var død.

"Hun har drukket sig ihjel!" sagde Byfogden.

I Brevet, der bragte Underretning og Broderens Død, var opgivet Testamentets Indhold, og deri stod, at 600 Rdlr. testamenteredes til Handskemager-Enken, der engang havde tjent hans Forældre. Efter bedste Skjøn skulde Pengene, i større eller mindre Portioner, gives hendes og hendes Barn.

"Der har været noget Mikmak med min Broder og hende!" sagde Byfogden, "godt, at hun er af Veien; Drengen faaer nu det Hele, og jeg skal sætte ham til brave Folk, en god Haandværker kan han blive!" - Og i de Ord lagde vor Herre sin Velsignelse.

Og Byfogden kaldte Drengen for sig, lovede at sørge for ham, og sagde ham, hvor godt det var, at hans Moder var død, hun duede ikke!

Til Kirkegaarden blev hun bragt, de Fattiges Kirkegaard. Maren plantede et lille Rosen-træ paa Graven, Drengen stod ved Siden.

"Min søde Moder!" sagde han, og Taarerne strømmede: "Er det sandt: hun duede ikke!"

"Jo, hun duede!" sagde den gamle Pige og saae op imod Himlen. "Jeg veed det fra mange Aar og fra den sidste Nat. Jeg siger Dig, hun duede! og vor Herre i Himmeriges Rige siger det med, lad Verden kun sige: hun duede ikke!"

(Hun duede ikke 1855)

OPGAVE 7

HUN DUEDE IKKE FORTSAT

Den socialøkonomiske virksomhed Gadens Stemmer har udgivet en bog, hvor nogle af deres guider fortæller om deres liv i skyggen af det ordinære samfund, vi andre er en del af. De kan fortælle om misbrug, hjemløshed, bandekriminalitet, prostitution og meget andet, der knytter sig til et liv på kanten. Noget, som de fleste af os heldigvis aldrig har oplevet. Bogen er skrevet af forfatteren Malene Ravn, der har interviewet en række af guiderne og gengiver deres ofortællinger i anonymiseret form.

Opgave

I skal nu læse et uddrag af bogen "Gadens Stemmer - Her kommer skravlet som rejser sig op". Bagefter skal I selv i grupper på fire beslutte, hvilke opgaver I kan arbejde med i H.C. Andersens tekst "Hun duede ikke" og Malene Ravns interviewtekst. I skal altså lave det antal opgaver, som I synes passer til de to tekster. Bagefter bytter I opgaver med en af de andre grupper og løser deres opgaver til teksten.

OPGAVE 7

BØRNEHJEM

Uddrag fra

"Gadens stemmer - Her kommer skravlet som rejser sig op"

Af Malene Ravn

Min mor og far kom som regel hjem ved tre-firetiden om natten, ellers kom de hjem, når vi børn skulle i skole. Så vækkede de os og smed os i skole, og så sov de, til vi kom hjem. Så festede de igen og skred. Min mor sørgede altid for, at vi fik vores måltider. Men alt det andet var der overhovedet ikke styr på. Der var aldrig nogen, der greb ind. Da min mor besluttede, at jeg skulle på børnehjem, var mine lærere helt rystede over, at jeg skulle sendes af sted, de forstod ikke, hvorfor hun ville af med mig. Min mor sagde bare: – Jeg kan ikke styre ham. Det var sgu ikke derfor. Hun gad mig bare ikke. Hun beholdt mine tre søstre hjemme, men jeg skulle altså på børnehjem. Jeg har lært at leve med det; nu er jeg blevet så gammel, og efterhånden har jeg egentlig fået et okay liv. På børnehjemmet var der børn op til 15-16 år, og jeg var den eneste, der havde rygetilladelse med hjemmefra. Da jeg skulle af sted, sagde jeg til mine forældre, at jeg røg, og at jeg ville ryge, uanset om de gav mig den tilladelse eller ej. De gav mig den skriftlige tilladelse med, og så kunne jeg sidde der på børnehjemmet og ryge som 9-årig. Jeg var 5-6 år, da jeg begyndte at ryge, fordi de andre, som var ældre end mig, gjorde det. På børnehjemmet blev jeg seksuelt misbrugt, fra jeg ankom, til jeg forlod stedet, altså fra jeg var 9, til jeg var 13 år. De var tre ansatte og en, der kom kørende udefra, og de var både mænd og kvinder. Det var et hold pædagoger. Når de var på vagt, var det noget lort. Vi havde sovende nattevagt, og hvis man lavede ballade, røg man ned og sove på nattevagtværelset. Når det skete, vidste man godt, nej nej, så skulle man ... og jeg tror, at jeg var det barn, der var mest nede på det værelse. Jeg ved ikke, hvorfor de havde udset sig mig som offer. Om aftenen kom de og knipsede ad mig:

– Du sover ikke på værelset i nat. Du har lavet for meget ballade i dag. Eller: – Vi skal have styr på dig, du plejer jo at stikke af om natten. Så vidste jeg godt, hvad klokken var slået. Jeg turde ikke at sige noget. Det gør man ikke som barn, det er så skamfuldt. Det er så skamfuldt. Der var en dame derude; tænk at skulle ligge og pille på en dame som 9-10-årig, ligge og få at vide, hvad man skal gøre. Det har jeg oplevet mange gange. Jeg lukkede mig inde i mig selv og blev mere og mere vred og indadvendt. Jeg prøvede at fortælle nogle af de andre voksne på børnehjemmet om det, der foregik. – Ja, det er flot, sagde de bare til mig, det er flot. Det var ikke kun mig, der sagde noget, men de troede simpelthen ikke på os. De sagde, at den pædagoggruppe var den bedste i hele huset, så det kunne ikke passe. Jeg fortalte min far en lille smule om det, der foregik. Så kom han og truede nogle af de ansatte, og så besluttede de, at han aldrig måtte besøge mig igen. Der var jeg 10 eller 11 år. Jeg så ikke min far efter den episode, fordi han ikke måtte komme. Og jeg kunne ikke besøge ham, for de gav mig stuearrest i et halvt år. Det betød, at jeg skulle blive på institutionen og ikke måtte tage hjem i weekenderne. Hver weekend kom der en lastbil og tømte belægningssten af, og dem skulle jeg så stable korrekt på paller. Det gik jeg og lavede hver weekend i et halvt år som 10-11-årig. Det lyder som en joke, men det var sådan, det var. Det var nok den værste tid i mit liv. Jeg eksploderede til sidst. Jeg kunne ikke have mere i mig. De kunne ikke forstå det på institutionen, de kunne godt se, at jeg blev mere og mere aggressiv, og mere og mere vred, men de troede aldrig på mig. Enten

så tævede jeg nogle af de andre drenge, eller også røg jeg på nogle af pædagogerne, og så holdt de mig, fikserede mig, og alle de ting man nu gør.

Til sidst sparkede jeg en af de voksne, der misbrugte mig, ned ad en brandtrappe, så han kom ret slemt til skade. Vi stod en lille gruppe børn på en brandtrappe af metal. Jeg havde et par tunge, sømbeslåede træskostøvler på, og vi stod og røg. Da jeg så ham, og han kom op imod mig, overmandede vreden mig. Han skulle ikke i nærheden af mig. Og så sparkede jeg ham, så han fløj ned ad trappen. Så sendte de mig ud at sejle. Jeg var 13 år. Det var det bedste, de kunne have gjort for mig. Det er den bedste periode i mit liv. Jeg sejlede rundt og så det meste af verden, Suezkanalen og Panamakanalen. I dag har jeg en kæreste, og jeg har en hund, og jeg har mig selv. Jeg er begyndt at stole mere på mig selv, tro mere på mig selv, og det er det vigtigste. Som barn var jeg totalt usikker og bange, ikke for vold, men usikker på mig selv, på hvad jeg kunne, og hvad jeg kunne udrette. I dag ved jeg, at jeg kan nogle ting; jeg er dygtig til nogle ting og ikke så dygtig til andre ting, men jeg tør sige tingene højt – og det kunne jeg overhovedet ikke dengang. Jeg lider stadig under den tid på børnehjem, og min kæreste lider også under det. Vores sexliv er ikke normalt; nogle gange kan jeg godt have en periode, hvor det bare ..., åh, det vender sig i mig ved tanken om sex, jeg væmmes og tænker: Sex, det er kun for at lave børn, og jeg skal ikke have nogen børn. Så taler min kæreste om kærlighed og ømhed. Og det er rigtigt, det handler sex også om, men det er svært for mig. Det er blevet bedre med årene, men det er stadig svært for mig. Min kæreste kan blive pissesur på mig, og ked af det. Nogle gange spørger hun, om det er hende, der er noget galt med. Men det er jo ikke hende, der er noget galt med. Det er mig. Jeg tænker tit på de børn, der er udsat for seksuelle overgreb i dag, for jeg ved jo, hvor smertefuldt det er, hvor skamfuldt det er. Børn tror, at det er deres egen skyld. Man tror, at man selv går og lægger op til det, og man tænker: Hvad gør jeg forkert? Hvad fanden gør jeg forkert, siden det hele tiden skal være mig? Man vender det indad. Jeg fik først rigtig taget hul på det, da jeg var i behandling for narkomisbrug og fandt en god psykiater og psykolog, som kunne hjælpe mig. Min erfaring er, at skam lever i mørke. Det, du får ud i lyset, skammer du dig ikke over. Medlidenhed kan jeg ikke bruge til en skid. Jeg vil godt snakke om tingene, men jeg vil ikke have, at folk aer mig på ryggen og siger, at det var synd for mig. Jeg ved godt, at det ikke var min skyld, men jeg skulle måske have råbt op, allerede da jeg var 17 år, for der tror jeg, de måske, de havde lyttet. Det kom frem alt for sent. Da det blev opdaget, at børn var blevet misbrugt på børnehjemmet, kom kommunen på besøg for at tale med mig, men sagerne er forældede, og de ansatte er der ikke længere – og jeg vil ikke rode op i det, for jeg bliver fyldt med så meget had og hævngherrighed, at jeg ender med at ryge ud og lave nogle vanvittige ting, som jeg vil fortryde bagefter. Jeg vil hellere bearbejde det stille og roligt, tage det hen ad vejen med mig selv.

Jeg var 14 år, da jeg tog det første fix. Jeg var anbragt på en coaster og hjalp de andre med at lave hjemmelavet morfin af hvide valmuer. Vi lavede det helt fra bunden. De andre fixede det, for man kunne ikke bare ryge det. Og så fixede jeg også. Dengang havde jeg nåleskræk, så jeg måtte sidde med hovedet vendt væk, mens en af de andre stak mig. Det stiksus, jeg oplevede dér, og den ro, det gav i hovedet: Tankerne og mit lave selvværd og alt det forsvandt. Lige dér fandt jeg lykkestoffet, det var bare lykken. Jeg havde haft en lortefølelse i en masse år, og nu havde jeg bare en ren lykkefølelse. Lige pludselig var den der bare. Det var det, heroin gav mig. Det er helt vildt, hvad det stof kan gøre. Man glemmer alt rundt om sig. Man tænker ikke på noget, ikke engang på sig selv, man er virkelig sky high og lykkelig. Selvom du er ulykkelig indvendig, så har du en lykkefølelse. Heroinen udvisker alting. Man tager stoffer på sine følelser. For eksempel min barndom: Jeg kunne ikke fortælle folk, hvad der skete i mit hjem. Jeg kunne ikke fortælle, at min mor fik tæsk hver dag, jeg kunne ikke fortælle det i børnehaven, jeg kunne ikke fortælle

det i skolen. Og vi havde det sgu aldrig særlig lykkeligt, som regel var vi overladt til os selv. Jeg har en storesøster og to mindre søstre, som aldrig er blevet misbrugere. Men dengang – da jeg var barn, var vi på et tidspunkt meget skræmte over, at der var en børnemorder på fri fod. Politiet ledte efter ham. Alligevel gik min mor og far på værtshus og lod os fire børn være alene hjemme i lejligheden. Min storesøster skulle tage sig af den lille, som var måske to år, skifte ble på hende og alt det der, jeg var seks, og min storesøster var otte år. De lod os bare alene. Om natten fandt politiet børnemorderen nede i vores kælder, mens vi lå og sov. Vores forældre var skideligeglade med os. Det vigtigste for dem var at gå på værtshus. Det var min far, der drak, og min mor skulle bare følge med, ellers fik hun nogle flade, så længere var den ikke. Min mor drak ikke alkohol, hun sad på værtshus og drak sodavand, og min far styrede hende med frygt. Hele min barndom var meget frygtbetonet. Der var ingen nuancer, enten var vi helt overladt til os selv, eller også var mor og far hjemme, og så sad de og drak med en masse venner. Det var sjovt nok for os børn, at vi kunne snøre dem, når de var fulde, så fik vi en masse lommepege. Men det var utrygt. En ting var, at de drak, men jeg har også set min mor i seng med andre mænd end min far, og min far har været sammen med andre kvinder. Jeg ved ikke, hvad fanden de lavede. Jeg var en lille dreng, så jeg forstod ikke, hvorfor der lå en mand sammen med min mor i min mor og fars seng. Det er blandt andet sådan nogle ting fra min barndom, jeg ikke kan lide. Mine søstre og jeg har aldrig haft den tryghed, vi havde brug for. Den måtte vi selv skabe, og det gjorde vi ret godt. Mine søstre har heldigvis klaret sig og er kommet videre. Jeg har ingen kontakt med dem i dag, men jeg håber, at det ændrer sig. De ville mig ikke, og det kan jeg godt forstå. De kunne ikke lide den person, jeg var, overhovedet. De er antivoldelige, og jeg væltede rundt, som ung var jeg stjernepsykopat. Jeg var forskruet i hovedet. Hvis jeg for eksempel så en dreng lægge an på min lillesøster, kan jeg love dig for, at jeg var klar til at tæve ham, selvom han var på hendes egen alder, og der ikke skete noget. Jeg kunne ikke finde ud af tingene, jeg tænkte: De skal bare ikke gøre mine søskende noget. Jeg skubbede os væk fra hinanden ved at være sådan, og da jeg røg ind for vold som 17-årig, ville de ikke se mig mere. Da jeg var 15, vendte jeg hjem fra coasteren og havde tjent en masse penge. Jeg blev ikke narkoman på båden, selvom jeg prøvede at fixe, jeg blev snarere alkoholiker. Det kostede en halvtredser for en flaske sprut om bord, og dengang måtte vi godt drikke, når vi havde fri. Så vi købte bajere og Ballantines, jeg var 13-14 år, og der sad vi og hældte dét i hovedet. Der startede mit misbrug. Nu er jeg 46, og jeg ryger stadig tilbage til alkoholen – heldigvis har jeg formået at skubbe den lidt væk igen. Jeg tør ikke miste kontrollen, for så risikerer jeg at tage stoffer. Da jeg kom hjem, fandt jeg straks tilbage i det gamle miljø i Istedgade. Jeg havde en god periode, jeg drak lidt meget, men jeg havde også lidt over 100.000 kr. med hjem. Jeg var bare en knægt, men de lod mig sgu vælte rundt og komme ind på værtshusene og drikke. Det var helt sindssygt. Og så røg jeg i fængsel. Dømt for vold og knivstikkeri. Jeg sad i 11 år og kom ud som hardcore narkoman. Jeg sad, fra jeg var 17, til jeg var 28 år. Og kom ud til ingenting. Jeg røg direkte ind på Istedgade igen, jeg var bare ti gange mere forskruet i låget, end da jeg røg ind. Min far hjalp mig igennem fængselstiden ved at give mig 80 gram hash om ugen, gratis. Det var godt, i hvert fald betød det, at jeg kom igennem fængselstiden uden gæld, så jeg er aldrig blevet jaget, som så mange andre er. Der er mange, som skylder så mange penge nede i Gaden, at de ikke kan gå der. Som narkoman gælder det om at holde stilen, så man i det mindste kan gå rundt uden at blive slået ned. En narkoman er ikke den med højst værdi eller den, som folk synes bedst om, men jeg betalte altid, prøvede at holde min sti ren og lod være med at låne. Jeg ville hellere gå ud og lave pengene, før jeg skulle have stofferne, selvom det betød, at jeg var syg i et par timer. Jeg havde nogenlunde styr på mig selv. Jeg er kontrolfreak, jeg må have styr på tingene, bang, bang, bang, ellers bliver jeg forvirret. Det hjalp mig dengang. I dag klarer jeg mig med metadon og er nede på et par stykker om dagen. Jeg er stadigvæk vellidt i miljøet, så jeg kunne godt gå ned og være narkoman igen. Jeg kan bare ikke lide miljøet. Jeg synes, det

er så forkasteligt, at man kan stå og – ja – nærmest træde på folk, som jeg har gjort. Nogle af de ting, jeg har gjort, jeg er så ked af det nogle gange, at jeg kunne ... jeg gjorde det for at få stoffer. De siger på hospitalet, at hvis de skal lægge et drop på mig, bliver de nødt til at gå ind og prikke hul på mit hjerte. Der er ikke en åre tilbage i kroppen på mig. Det er, hvad man udsætter sig for ved at fixe hele livet. Blodårerne kommer stille og roligt tilbage. Sammen med skammen og samvittigheden og fortrydelsen.

OPGAVE 8

"MULDSKUD"

Om lidt læser din lærer teksten "Muldskud" af Henrik Pontoppidan (1857-1943) højt for dig. Følg med i teksten. Inden I går i gang, skal I i fælleskab genopfriske den periode, Henrik Pontoppidan levede og skrev i. Lav en brainstorm på tavlen.

Hvis I tidligere har arbejdet med Henrik Pontoppidan, vil I måske huske, at han ofte benyttede sig af ironi i sine tekster. Henrik Pontoppidan betragtes som en af det moderne gennembruds forfattere, hvilket man kan se af novellen "Muldskud" (1888). Læg under læsningen særligt mærke til:

Hvad er udenfor? Og hvad er indenfor?
Hvordan beskrives haven?
Hvordan beskrives den døde vagabond?
Kan man flytte fra problemerne?

Hvis der er ord, du ikke forstår, så marker, eller sæt en streg under dem undervejs i oplæsningen.

OPGAVE 8

MULDSKUD

Af Henrik Pontoppidan

Der ligger i en afsides Egn af Sjælland en øde, bestandig ubebot Villa, halvt et Slot, bygget af smukke røde Sten, med et lille Taarn, sirlige smaa Karnapper og en lukket Glasveranda, der om Efteraaret ganske skjules af en blodrød vild Vin.

Stedet ligger højt paa en Skraaning, i Nærheden af en lille Skov, og selv omgivet af et pragtfuldt Parkanlæg, der imidlertid nu er ganske tilgrot, ligesom ogsaa Bygningen, skjønt endnu ung af Aar, allerede er begyndt at forfalde og forvitre.

Fremmede, der med Dagvognen kører forbi paa Landevejen neden under, studser uvilkaarlig ved Synet af denne moderne Ruin; og den gamle Dagvognskusk er i ti Aar bleven saa vant til alle rejsendes forundrede Spørgsmaal desangaaende, at han paa Forhaand sætter sin Pibestump til Side og snyder Næsen ud over Vognhjulet for ved første Foranledning – og aabenbart ikke ugjærne – at fortælle sin uforanderlig enslydende Historie om de Begivenheder, der knytter sig til Stedet.

Regelmæssig lægger han da sit lille gulbrune Dødningehoved ned til den ene Side, synker endnu mere sammen i sin blaa Kavaj, lukker det ene Øje halvt og mimrer en Tid lang melankolsk med sin ganske tandløse Mund, ligesom for at forberede sine Tilhørere paa, at hans Historie er meget sørgelig – netop saa sørgelig, som sande Historier gjærne bliver, og som Livet endnu oftere virkelig er.

Stedet blev – fortæller han – opført for en Snes Aar siden af et formuende Ægtepar, der flyttede hertil fra Byen for her at henleve deres Dage borte fra den urolige Verdens Larm og Uhygge, nydende deres Velstand og huslige Lykke i Fred og uforstyrret Harmoni.

Derfor var ogsaa Husets hele Indretning, Parkens og Havens Anlæg, og frem for alt alle Foranstaltninger til Bygningens og hele Ejendommens Betyggelse blevne udførte med en Omhyggelighed og velberegnet Kunst, hvortil man sjældnen havde set Magen.

Paa Pladsen havde der forhen blot staaet en beskeden Hytte, fra hvis Tid de gamle Træer i Parken skrev sig; og Jordsmonnet havde været fuldt af store Sten, der skulde ryddes, og Tuer, der skulde jævnes, saa der hengik baade lang Tid og mange Penge, inden alt blev bragt til den attraaede Fuldkommenhed.

I to Aar gik to af Kjøbenhavns kostbareste Arkitekter og en berømt Kunstgartner og mønstrede en hel lille Hærskare af Haandværkere og Daglejere; og Bygherren selv færdedes tidlig og silde paa Pladsen for at forvisse sig om, at alt blev komplet i enhver Henseende. Thi han havde lovet sig selv at fuldbringe et Værk, der virkelig kunde svare til hans Drøm om et lille jordisk Eden for sig og sine, som ingen kunde tage fra ham.

Ja, saa vidt havde man drevet sin Betænksomhed, at man endog havde taget Forholdsregler mod de underjordiske Væsners Forstyrrelser, idet man rundt om Haven havde anlagt et saakaldet Stendræn, en smal, dyb Grøft, fyldt med Skjærver – blot for at ikke

Muldvarpe og andet Kryb skulde kunne trænge under Indhegningen og med deres hæslelige Skud ødelægge Synet af de regelrette Plæners Grønsværstæppe og pragtfulde Blomsterbede.

Men da saa alt endelig stod fuldt færdigt efter den lagte Plan, var det ogsaa et Mønsterværk, et virkeligt lille Paradis, i hvilket ikke let nogen Mislyd fra Verdens Tummel eller Mindelse om Livets Jammer skulde synes at kunne trænge forstyrrende ind.

Naar man stod ude paa Terrassen foran Verandaen og saa ned over det cirkelrunde Springvands-Bassin midt i Haven, hvori alle Herlighederne spejlede sig; eller naar man sad nede paa Familiens Yndlingsplads, det japanesiske Lysthus mellem Nellike- og Rosenbede; eller naar man gik mellem de sirlig klippede Ligusterhækker, som store Lervaser og gamle Stenfigurer hist og her oplivede – overalt lukkede det efter hver Sommer tættere Bladehang for enhver Udsigt, og den urolige Verdens Tilstedeværelse anedes kun gennem Glammet af Landsbyens Hunde eller Larmen af en Vogn, der kørte forbi paa Landevejen neden under.

I denne uforstyrrede Idyl levede Ægteparret ganske alene med et Par ældre Tjenestefolk, der efterhaanden havde uddannet deres Livsvaner i nøje Overensstemmelse med deres Herskabs.

Børn havde de aldrig haft, og nok heller aldrig ønsket sig. De vidste vel, at den, Vorherre skjænker Børn, giver han ogsaa Sorger, Uro og mange Haande Ængstelser; og det havde netop været Formaalet for enhver af deres Handlinger saa vidt mulig at sikre sig mod enhver Bekymring.

Derimod lever der i Egnen endnu et Sagn om en lille fed Hund, der om Natten sov paa en rød Fløjlsplude inde i sit eget Sovekabinet, – og om en hundredaarig, grøn Papegøje, der sagde "Papa" og "Mama", hver Gang en af Herskabet viste sig, men som skreg Gevalt, saa det gjalrede i hele Huset, saa snart blot en fremmed nærmede sig Stedet i hundrede Skridts Afstand.

Dette hændte imidlertid ikke ofte. Egnens Folk havde kun Lejlighed til at se det lykkelige Ægtepar, naar det i Middagsstunden kørte sig en Tur i den polstrede Landauer, hvis brede Kalechesæde det helt og holdent udfyldte. Thi begge var trivelige, smaa Skikkelser med denne ejendommelige Søsken-Lighed, der kan udvikle sig hos Ægtemager efter et langt og trofast Samliv. De smilte begge med det samme gudhengivne Smil, nikkede altid venlig til enhver, som de mødte, og kørte aldrig nogen Stodder forbi uden at lade Kusken kaste en Skjærv i hans Hat.

I det hele var de, i Modsætning til saa mange andre, der endelig faar en længe næret Drøm opfyldt, virkelig fuldstændig lykkelige. De ønskede sig intet mere. De fik for hver Dag denne lille Plet mere kjær og kunde ikke blive trætte af at gjøre den bestandig mere fuldkommen. Det ene Aar rejste de et nydeligt norsk Miniatur-Hus oppe under nogle unge Graner, det andet anlagde de et dejligt tyrkisk Rosenflor rundt om Springvandsbassinet. Manden selv gik og puslede med det alt sammen, vandede Blomster og opbandt Ranker, og begge havde de virkelig kun et eneste lille Ønske tilbage, en eneste stille Bøn til Forsynet om, at – ligesom de altid trofast havde fulgt hinanden her i Livet – det da maatte blive dem forundt at følges ogsaa til Evighedens Porte og tilsammen at træde det lille Skridt fra deres eget lille Eden ind i Himmels store og evige Paradieshave. –

Saaledes havde de levet nogle Aar, da der hændte en Begivenhed, hvorom der fortælles følgende.

Det var en yndig Sommermorgen, da Husets Herre traadte ud paa Verandaen, iført den med spraglet Silke baldyrede Fløjskalot og de perlestukne Sko, der hørte til hans sædvanlige Morgenhabit.

Han lod Blikket drage beskuende rundt for at nyde Synet af det milde Morgenlys, der sigtedes ned gennem en let, gylden Dis, hvori hele Haven endnu ligesom blundede. Han indaandede med Velbehag den friske, fugtige Luft, smilte henrykt ved Lyden af Lærkerne, der hørtes over Skoven, og vilde just vende sig for som en øm Ægtemage at kalde sin Hustru derud, da Havekarlen i det samme kom løbende, ganske bleg og forpustet, standsede neden for Trappen, rakte Hænderne i Vejret og udbrød:

"Herre! Herre! Hvad skal jeg sige ... hvad skal jeg dog sige! Her er sket en forfærdelig Ulykke!"

"Ulykke! ... Ulykke her!" raabte Herren og stirrede gennem Brillerne ned paa sin skrækslagne Tjener. "Hvad vil det sige? ... Hvordan er det muligt? ... Forklar dig dog!"

"Aa, jeg kan ikke, Herre! ... Mine Ben bævrer under mig ... Aa, jeg forvinder aldrig det skrækkelige Syn!"

"Men saa fortæl ... fortæl dog!" skreg den lille Mand og stampede med sin Fod i grædefærdig Spænding.

"Jo, se ... Herren kan jo nok huske ham, Vagabonderen, der var her i Gaar uden for Gitterporten og saa saa udkreper ud?"

"Ja, ja vist. Du bragte ham vel den Skjærv, jeg gav dig til ham? Hvad er der saa i Vejen?"

"Aa, Herre – han er her igjen i Dag."

"I Dag! Hvor?"

"Inde i Haven."

"Hvad beha'er! I Haven! Men har man kjendt Magen! ... Kald øjeblikkelig paa Jens og Peter og faa ham bort – strax! – forstaar du? Hvordan er han dog kommet derind?"

"Ja, men – han er død, Herre!"

"Død?" gjentog den gamle og stirrede med store, skrækslagne Øjne paa sin Tjener. "Her?"

"Ja, og det er meget værre, Herre – for han har i Nat hængt sig dernede ved det joppenske Lysthus."

Den lille kuglerunde Mand vilde med et Sæt fare ned mod Tjeneren, da der i det samme lød et hjerteskerende Skrig bag ved ham.

Det var hans Hustru, der ubemærket var kommen frem i Døren, og nu bevidstløs sank om med den lille fede Hund i sine Arme.

Nu blev der et gudsjammerligt Røre.

Mens Ægtemanden knælede ned hos sin afmægtige Hustru og raabte om Hjælp; mens Papegøjen gjentog hans Fortvivlelsens Skrig, og den lille fede Hund løb hylende omkring inde i de tomme, gjenlydende Stuer, samledes Husets Tyende og Folk fra Byen nede omkring den stakkels Stymper, der hang der som et Fugleskræmsel under Træerne med svulne, blaa Kinder og en lang, sort Tunge ud af Munden.

Det var en midaldrende Fyr med kjønne, endnu i Døden talende Træk, men saa mager og afpillet, at der bogstavelig ikke noget Sted var Fugls Føde paa ham. Fra hans gennemvaade Pjalter sivede Dug; og baade i hans mørke Skjæg, i de lange Øjenhaar og paa Enderne af de krampagtig krummede Fingre hang de klare Dugperler og glimtede i Solen som dryppende Guld og Ædelstene.

Naturligvis blev han hurtig skaaret ned og bragt bort, og de gamle fik ham aldrig at se.

Men alligevel var det, som om han blev ved at hænge der. – Endnu længe efter turde ingen nærme sig Stedet, naar Mørket faldt paa. Selv efter at de gamle havde foranstaltet deres Yndlingslysthus fjærnet og det Træ fældet, hvori Gjerningen var fuldburet, blev hans uhyggelige Billede ved at dingle derinde i det tomme Rum, bredende Rædsel og Gru i Luften omkring sig og fyldende Haven med Dødens Stilhed og Lugten af Lig.

For de gamle blev Slaget tilintetgjørende. De søgte vel en Tid at holde Stand; men deres skønne Idyl var og blev uhjælpelig knust. Den stakkels Stymper fik i Døden en Magt, som han næppe selv havde drømt om. Det var endog til sidst, som om han igjen blev levende for de gamle. De saa overalt kun hans sorteblaa Ansigt, hørte overalt kun hans hæse Dødsrallen; Træerne hviskede kun om Verdens Jammer og Elendighed, og naar de om Natten hørte Vejrfløjet skriige over deres Hoveder, lød det i deres Øre som: Suk, Nød, Sult, Død ... Ja, selv midt paa Dagen kunde de pludselig fare sammen, naar de ved hinandens Side havde vovet sig ud mellem Træerne – fordi de syntes at fornemme Lyden af underlige Fodtrin i Gruset bag ved sig.

Saa en Dag brød de pludselig op og rejste bort for aldrig at gjense Stedet mere.

Nu skal de begge være døde. Arvingerne, der er Forretningsmænd inde i Byen, og derfor ikke selv kan bebo Stedet, har forgjæves søgt at faa det bortlejet eller solgt. Det ligger for afsides, for langt fra Jærnbanestation og andre Civilisationens Centrere, og har derfor nu paa tiende Aar faaet Lov at ligge der med sit uhyggelige Minde og forfalde og smuldre hen, et Mausoleum over en af dem, der bærer al Verdens Skyld, et Memento for alle dem, der nyder al Verdens Lykke.

Saaledes fortæller den gamle Dagvognskusk alle de rejsende, naar han kører forbi paa Landevejen neden under. Og idet han med Pysken peger ind over den store, før saa prægtige Græsplæne foran Stedet, hvor nu Hundreder af Muldskud har dannet hæslige Tuer over hele Grønsværstæppet, tilføjer han regelmæssig med Tanken paa det sindrige Stendræn, der i sin Tid med saa stor Bekostning blev lagt rundt om hele Ejendommen:

”Ja, der kan man se! Det er saamænd lige meget, hvad man gjør ... det Skidt skal sgu nok vide at hitte Vej overalt. En skønne Dag, naar man mindst tænker derpaa, stikker det Snuden frem, og saa er hele Herligheden spoleret.”

OPGAVE 9

AVISARTIKEL

Læs artiklen fra Vejle Amts Folkeblad

Skriv en kort novelle med udgangspunkt i artiklen. Lad dig inspirere af Henrik Pontoppidans "Muldskud".

Politiet kan ikke flytte misbrugere fra Byparken

Det er ikke muligt at forbyde misbrugere at komme i Byparken, hvis de ikke overtræder loven, lyder meldingen fra politiet.

BYPARKEN

Anders Christensen
andhc@medier.dk

VEJLE: Politiet kan ikke fjerne en bestemt gruppe af mennesker fra Byparken, med mindre de foretager sig noget ulovligt, mens en betjent ser det.

Så klar lyder meldingen fra politikommissær Kent Midtgaard fra Patruljecenter Midt hos Sydøstjyllands Politii, efter at Vejle Amts Folkeblad de seneste uger har sat fokus på problematikken om, at flere misbrugere har slået sig ned i Vejles centrale park.

- Byparken er det, vi kalder for et offentligt grønt rum, og vi kan kun udstede bøder eller anholde folk, der overtræder loven på stedet, siger Kent Midtgaard.

Netop fordi parken er offentligt rum, kan politiet ikke forbyde en bestemt gruppe af mennesker adgang til det grønne område. Uanset hvad Byparkens naboer ellers måtte ønske.

- Alle befolkningsgrupper har ret til at være i parken. Man kan ikke sige, at børnene godt må spille bold, mens eksempelvis de arbejdsløse ikke må. Som politi skal vi behandle alle lige, hvis de ikke overtræder loven, siger Kent Midtgaard.

Skal have bevis

Selv ikke hvis to personer sidder på en bænk, og der ligger en brugt kanyale foran dem, kan politiet skride ind og fjerne personerne, lyder det.

- Vi kan jo ikke vide, om det er dem, der har smidt spejlen på jorden. Vi er nødt til at opdage det i gerningsøjeblikket, før vi kan jo ikke smide folk væk fra en bænk i par-

Det er ikke muligt for politiet at flytte misbrugere ud af Byparken, med mindre de har lovet noget ulovligt. Foto: Benny F. Nielsen

“
Alle befolkningsgrupper har ret til at være i parken. Man kan ikke sige, at børnene godt må spille bold, mens eksempelvis de arbejdsløse ikke må.

KENT MIDTGAARD,
POLITIKOMMISSÆR,
SYDØSTJYLLANDS POLITI

ken, hvis de ikke har gjort noget, siger Kent Midtgaard.

Han henviser til de situationer, hvor der i løbet af som-

meren flere gange har været antændt bål i Byparken. I hel-ler ikke her har politiet kunnet gøre noget.

- Der har været episoder, hvor der har stået folk om et bål i Byparken, men hvor vi ikke kunne gøre noget, fordi vi ikke vidste, hvem der havde antændt bålet. Det er jo ikke forbudt at kigge på, siger Kent Midtgaard.

Fleer anmeldelser

Han fortæller dog, at politiet er i dialog med med blandt andet Vejle Kommune om forholdene i Byparken. Igennem de seneste ugers skrivelser har medført en øget patruljer i området.

- Det har vi dels valgt at gøre, fordi der nu har været fokus på et muligt problem, og dels fordi parken ligger tæt på politistationen, så mange af vores patruljer kommer naturligt forbi området, siger Kent Midtgaard.

Han anslår, at de seneste ugers skrivelser om situationen i Byparken har medført en stigning i antallet af anmeldelser om larm og større forsamlinger i parken.

- Når vi kommer frem, er der rigtig nok nogle mennesker samlet, men der bliver ikke overtrådt nogen regler. Så selv om antallet af anmeldelser nok er steget, vil jeg ikke mene, at vi har skrevet flere bøder ud end normalt, siger Kent Midtgaard.

På trods af en stigning i antallet af anmeldelser, så giver situationen ikke anledning til bekymring hos politiet, lyder det fra politikommissæren.

- Set fra et politimæssigt synspunkt, vurderer vi ikke, at der er tale om større udfordringer, end hvad man naturligt kan forvente på sådan et dejligt sted centralt i byen midt om sommeren, siger Kent Midtgaard.

OPGAVE 9

12. juli 2017 Vejle Amts Folkeblad Sektion 1 Side 5
Anders Christensen andch@jfmedier.dk.

BYPARKEN Det er ikke muligt at forbyde misbrugere at komme i Byparken, hvis de ikke overtræder loven, lyder meldingen fra politiet.

VEJLE: Politiet kan ikke fjerne en bestemt gruppe af mennesker fra Byparken, med mindre de foretager sig noget ulovligt, mens en betjent ser det.

Så klar lyder meldingen fra politikommissær Kent Midtgaard fra Patruljecenter Midt hos Sydøstjyllands Politi, efter at Vejle Amts Folkeblad de seneste uger har sat fokus på problematikken om, at flere misbrugere har slået sig ned i Vejles centrale park.

-Byparken er det, vi kalder for et offentligt grønt rum, og vi kan kun udstede bøder eller anholde folk, der overtræder loven på stedet, siger Kent Midtgaard.

Netop fordi parken er offentligt rum, kan politiet ikke forbyde en bestemt gruppe af mennesker adgang til det grønne område. Uanset hvad Byparkens naboer ellers måtte ønske.

-Alle befolkningsgrupper har ret til at være i parken.

Man kan ikke sige, at børnene godt må spille bold, mens eksempelvis de arbejdsløse ikke må. Som politi skal vi behandle alle lige, hvis de ikke overtræder loven, siger Kent Midtgaard.

Skal have bevis

Selv ikke hvis to personer sidder på en bænk, og der ligger en brugt kanyle foran dem, kan politiet skride ind og fjerne personerne, lyder det.

-Vi kan jo ikke vide, om det er dem, der har smidt sprøjten på jorden. Vi er nødt til at opdage det i gerningsøjeblikket, for vi kan jo ikke smide folk væk fra en bænk i parken, hvis de ikke har gjort noget, siger Kent Midtgaard.

Han henviser til de situationer, hvor der i løbet af sommeren flere gange har været antændt bål i Byparken. Heller ikke her har politiet kunnet gøre noget.

-Der har været episoder, hvor der har stået folk om et bål i Byparken, men hvor vi ikke kunne gøre noget, fordi vi ikke vidste, hvem der havde antændt bålet. Det er jo ikke forbudt at kigge på, siger Kent Midtgaard.

Flere anmeldelser

Han fortæller dog, at politiet er i dialog med blandt andet Vejle Kommune om forholdene i Byparken, ligesom de seneste ugers skrivelser har medført en øget patruljering i området.

-Det har vi dels valgt at gøre, fordi der nu har været fokus på et muligt problem, og dels fordi parken ligger tæt på politistationen, så mange af vores patruljer kommer naturligt forbi området, siger Kent Midtgaard.

OPGAVE 9

Han anslår, at de seneste ugers skrivelser om situationen i Byparken har medført en stigning i antallet af anmeldelser om larm og større forsamlinger i parken.

-Når vi kommer frem, er der rigtigt nok nogle mennesker samlet, men der bliver ikke overtrådt nogen regler.

Så selv om antallet af anmeldelser nok er steget, vil jeg ikke mene, at vi har skrevet flere bøder ud end normalt, siger Kent Midtgaard.

På trods af en stigning i antallet af anmeldelser, så giver situationen ikke anledning til bekymring hos politiet, lyder det fra politikommissæren.

-Set fra et politimæssigt synspunkt, vurderer vi ikke, at der er tale om større udfordringer, end hvad man naturligt kan forvente på sådan et dejligt sted centralt i byen midt om sommeren, siger Kent Midtgaard.

-Alle befolkningsgrupper har ret til at være i parken.

Man kan ikke sige, at børnene godt må spille bold, mens eksempelvis de arbejdsløse ikke må.

OPGAVE 10

TRE TEKSTER – TRE GENRER

Du skal nu læse/se tre forskellige typer tekster. De skal bruges som inspiration til at tage nogle billeder og skrive nogle billedtekster.

Teksterne er:

”Til en ven som tog det hvide pulver” af Nis Petersen (1926)

”Så var jeg lige pludselig hjemløs” af Malene Ravn (2016)

”Tre Fotografier” af Roberts Osis (2016)

Opgave: Læs teksterne, og se på billederne. Når du har læst en tekst, så lav hurtig-skrivning i fem minutter. Skriv alt, hvad der falder dig ind ned. Det er lige meget, om det bliver klogt at høre på, eller om det ikke har noget med emnet at gøre. Bare skriv.

Endnu en af mellemkrigstidens forfattere er Nis Petersen. Han levede stærkt og døde ung. Han blev tilbedt som en rockstjerne i sin samtid, levede en periode som vagabond og er i dag næsten glemt, selvom flere af hans værker stadig står som klassikere i dansk litteratur. Læs hans digt om stofmisbrug.

Tekst 1

Til en ven som tog det hvide pulver

af Nis Petersen

Jeg er vandret gennem dødens skyggers dal;
jeg har skuet ind ad Helvedes portal;
jeg har set, hvad mest jeg frygtede at se;
der var kvinder — de var hvidere end sne;
der var mænd med dette sløve, slukte blik,
mænd, som gik — som bare gik — som bare gik.
Nogle så en mand på dødens vej;
dette genfærd af et menneske var mig;
da de så, at også jeg var blålig-bleg
— å da lo de, og det var som nogen skreg.

Jeg har slæbt mig her tilbage fod for fod;
jeg har atter følt det hamre i mit blod;
jeg har atter vejret døgnets kævl og kiv;
jeg har snuset mod det morderiske liv.
Jeg har søgt den gamle, barske, gode lejr
— der, hvor mænd forbløder, taber, vinder sejr,
mænd med mænds fortjenester og brist,
og de sad her, som de sad her sidst;
een har rakt mig pungen med tobak;
jeg har nikket, stoppet uden snak —
først da ved jeg, at en stol står tom,
og jeg ser mig med mit spørgsmål om —.

OPGAVE 10

„— Skuffet — har han søgt det hvide pulvers fred
for at gå — en blind — mod det, vi ikke ved.“

Jeg forstår, at han — den sky — har måttet gå;
han, der skræmt gav plads, hvor livet trængte på,
han har ræddet villet ha et sikkert gem,
dengang livet kærtegnslystent bød sig frem.

Eller — å, jeg ved det nu, at han har set
dem, jeg så, og hørt hvor de har let.
Da de så, hvor han var skræmt og sky og veg
— å, da lo de, og det var, som nogen skreg.
Han har vandret gennem dødens skyggers dal;
han har skuet ind ad Helvedes portal;
han har set, hvad mest han frygtede at se;
der var kvinder — de var hvidere end sne —.

Jeg har slæbt mig her tilbage fod for fod;
han er druknet i de skygger, jeg forlod.
Han, der elskede som jeg de små børns smil
— han har rakt ud over svælgets tusind mil,
før han vandred mod et smilløst, fjernt exil.

Fra
Nattens Fibere, Gyldendalske Boghandel, Kbh., 1926,

OPGAVE 10

Tekst 2

Så var jeg lige pludselig hjemløs

Uddrag fra

"Gadens Stemmer - Her kommer skravlet som rejser sig op"

af Malene Ravn

Jeg sad i min lejlighed i Roskilde og tænkte: Jeg har ikke særlig mange venner her. Der er folk, jeg drikker sammen med, men ingen rigtige venner. Mine børn bor ikke i Roskilde mere. Så rejste jeg mig, pakkede en sort sæk med det vigtigste tøj og bandt knude på den. Jeg smækkede hoveddøren og smed nøglen i postkassen, da jeg gik. Jeg cyklede ned til stationen på min nye, flotte cykel. Den satte jeg ulåst i cykelstativerne som en gave til den næste, der kom forbi, jeg gad ikke slæbe den med. Jeg ville til København. Jeg ville også til København for at være i nærheden af min mor, hvis det var ved at være slut. Hun var meget syg. Jeg tog toget og stod af på Nørreport Station. Så var jeg lige pludselig hjemløs. Da jeg trådte ud fra stationen, gik jeg direkte over i Netto og købte en Bjørnebryg. Så satte jeg mig bare over på bænken, for nu skulle jeg dæleme have den bajer. Jeg havde tænkt mig, at jeg lige skulle sidde der og nyde min øl, inden jeg besøgte min mor. Men jeg kom ikke på besøg den dag, for jeg mødte Finn. Finn kom og satte sig ved siden af mig, vi faldt i snak, og det var, som om vi havde kendt hinanden i hundrede år. Jeg er glad for, at jeg lærte Finn at kende, han kom til at betyde meget for mig. Finn skulle mod Hillerødgade, han sov på herberget der. Vi blev enige om at følges, for jeg skulle også mod Nørrebro. Og mens vi gik, blev jeg enig med mig selv om, at jeg også lige så godt kunne sove på herberget i Hillerødgade. Så jeg gik med ham. Fra den dag begyndte vi at gå sammen, mig og Finn. Han lærte mig en masse om at være hjemløs, om æresbegreber mellem hjemløse, hvor man kunne få noget at spise, hvor man kunne sove, og hvor man kunne få tøj. Først og fremmest lærte han mig, at man ikke tager røven på hinanden. Hvis man skylder penge, så betaler man, når man har lovet at betale. Og så lærte han mig praktiske ting, som for eksempel hvordan man sover på et herberg uden at blive ribbet. Det nytter jo ikke noget bare at stille sin taske fra sig, man skal bruge den som hovedpude. Man folder jakken rundt om tasken, både så tasken bliver blødere at ligge på, og så jakken holder på det hele, og man stadig har sine ting, når man vågner om morgenen. Jeg blev et andet menneske af at være hjemløs. Jeg har fået bedre menneskeforståelse. Jeg er blevet mere rummelig, bedre til at styre min aggressive side. Ens hidsighed bliver sat på prøve hver dag, når man er hjemløs. Folk er så forskellige, og hvis jeg skulle have gjort, som min hidsighed bød mig, ville jeg have været oppe at slås hele tiden. Jeg kan stadig godt blive sur og hidsig, men jeg er blevet bedre til at kontrollere det. Det har at gøre med Finn, det menneske, han var. Den måde, han var på, smittede af på mig. Der var mange, der kunne lide ham, mange, der kendte ham. Hvis man sagde "ham hjemløse-Finn", så vidste alle, hvem man talte om. Finn tog mig under sine vinger i en måneds tid. Så skiltes vores veje, jeg var klar. Udlært. Siden rendte jeg ind i ham nogle gange, hvor han enten fik øje på mig, eller jeg fik øje på ham. Han eksisterer desværre ikke længere. Han gik rundt med en blodsygdom, som han måtte lade livet til. Jeg ville meget gerne have været med til hans begravelse, men jeg vidste ikke, at han var død. Det gjorde mig enormt ked af det, det gjorde virkelig ondt på mig, for jeg ville så gerne have været der. Han var sådan et rart

OPGAVE 10

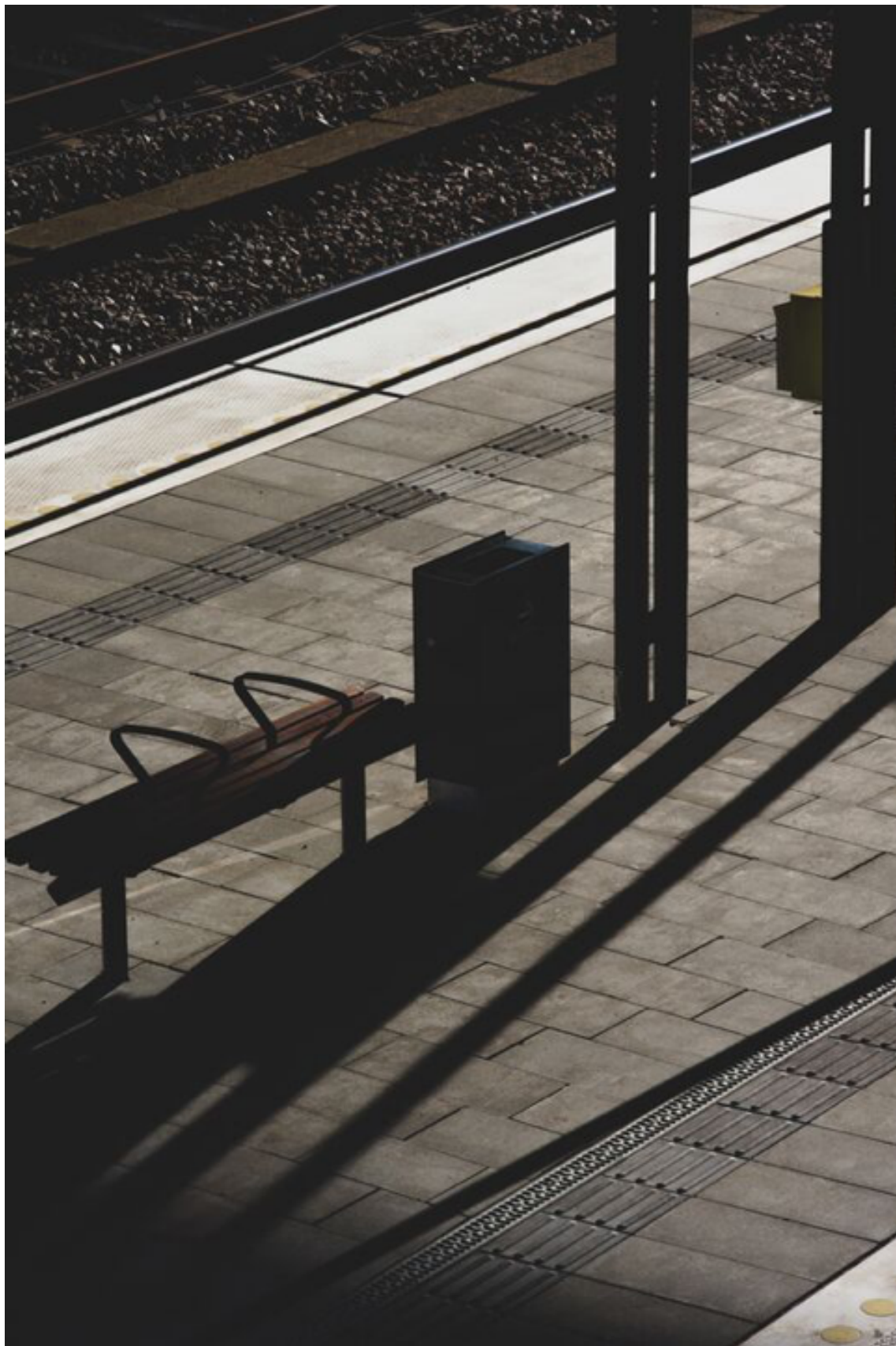
menneske. Efter Finn lærte jeg to andre at kende, en dansker og en grønlander. Jeg kan ikke huske, hvad de hedder, men dem begyndte jeg at gå sammen med, og vi gik sammen i et godt stykke tid. Når vi blev sendt ud af herberget klokken syv om morgenen, begyndte vi at samle flasker. De to havde sådan en kanongod rute igennem København, så om eftermiddagen, når vi var færdige, havde vi drukket øl nok, vi havde smøget nok, og vi havde lidt penge på lommen. Det blev en rytme.

Hvis folk ville finde os, kunne de gå i Ørstedsparken ved middagstid; der lå vi og tog en morfar på bænkene. Vi skulle lige sove lidt af vores brandert af – den, der var spædet op fra dagen i forvejen. Da jeg ikke gik med dem længere, gik jeg alene og solgte *Hus Forbi*. Det gav lidt flere penge, jeg købte en avis for 12 kr. og solgte den for 20. Det var ikke alle, der ville have avisen, mange gav bare pengene. Det var en okay periode. Men der gik mere og mere druk og stoffer i den.

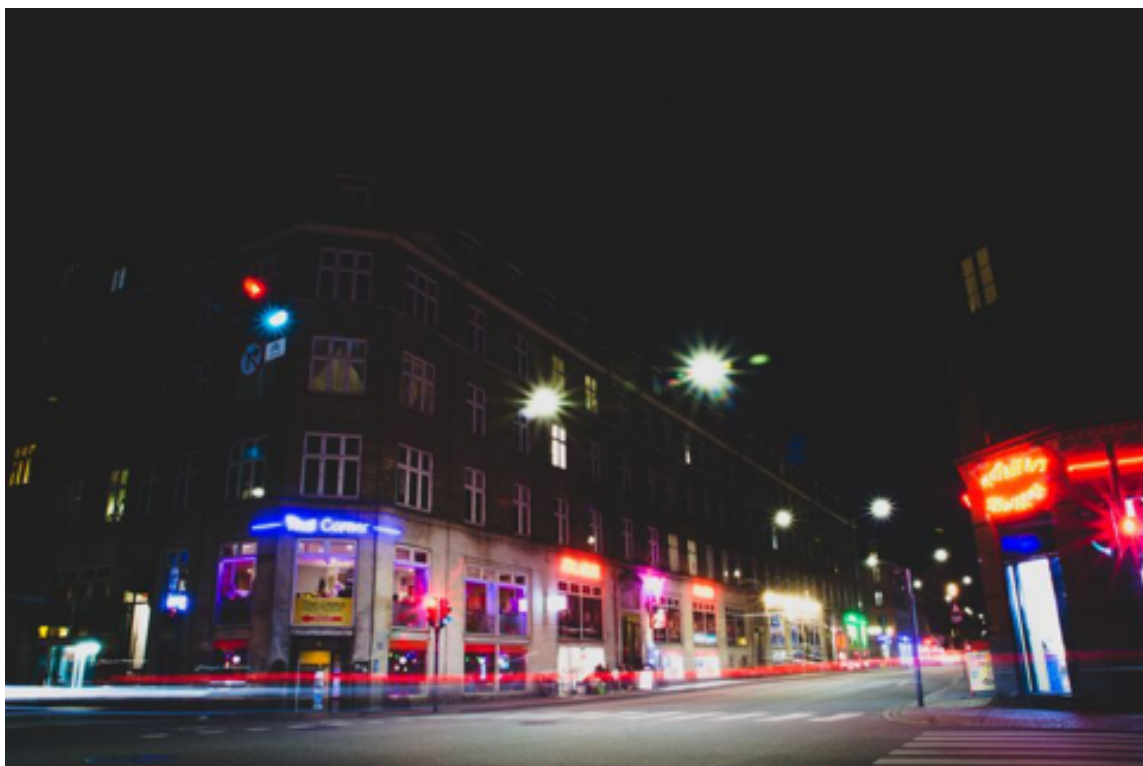
OPGAVE 10

Tekst 3 Tre fotografier

af Roberts Osis

OPGAVE 10

OPGAVE 10

Opgave

I skal besøge Instagramprofilerne

https://www.instagram.com/vesterbros_gader/?hl=da

og

<https://www.instagram.com/mortenhaugec/?hl=da>

der begge drives af to unge fotografer. Brug disse som inspiration. I skal i fællesskab oprette en Instagramprofil. I skal på jeres byvandring tage billeder. Der skal ikke være portrætter på billederne, men I skal forsøge at indfange en stemning, der beskriver det at være på gaden, at være udenfor eller på kanten. I skal lave en kort billedtekst og uploade jeres billeder. I skal udover en billedtekst bruge nogle hashtags, I skal kunne argumentere for jeres brug af hashtags. Brug gerne hashtagsene #bedsttildansk og #gadensstemmer." Gennemgå resultatet i fællesskab. Brug #GadensStemmer.

OPGAVE 10

Mit liv i en kasse

Som hjemløs ejer man kun det, man kan bære på sig. Ind i mellem kun til det bliver stjålet. Nogle steder er der oprettet locker-rooms for hjemløse, hvor man kan være heldig at få et lille skab, hvor man kan opbevare det mest nødvendige. Lidt rent undertøj måske. Og sine personlige papirer.

Forestil dig, at du kun ejer det, du kan have i et par bæreposer og i et locker-room. I får nu hver især udleveret en papkasse af jeres lærer. Den er ikke stor. Men den er på størrelse med sådan et skab, som mange hjemløse må nøjes med, hvis de er så heldige.

I skal nu gå hjem og finde ud af, hvad I ville tage med i kassen, hvis I kun skulle tage det mest nødvendige med jer. Tag et billede af jeres ting. Print det ud, og læg det ned i kassen. Lav en tekst, der præsenterer jeres valg. Sæt kasserne sammen som en skabsvæg, og udstil kasserne på skolens bibliotek.